

JUGOSLOVANSKI OBRRTNIKI

GLASILO „JUGOSLOVANSKE OBRRTNE ZVEZE“ V LJUBLJANI

List izhaja enkrat na mesec, in sicer 10. vsakega meseca, ter stane 8 K, posamezna številka velja 1 K. Inzerati po dogovoru. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Sodna ulica šte. 11.

Današnji številki prilagamo poštne položnice, katerih naj se blagovolijo poslužiti cenjeni naročniki pri poravnanju naročnine. Kdor ne misli lista naročiti, naj nam ga poštno-obratno vrne. List smo razposlali tudi našim zadrugam in izobraževalnim društvom, ter jih prosimo, da ga naroče, razširjajo med svojimi člani obrtniki in mu pridobe čim več naročnikov.

Obrtne zveze — naprej!

V politiki odločuje moč.

Naši obrtniki so bili dosedaj razcepjeni po raznih strankah in politično neorganizirani. Nekateri zavednejši so se priruževali kmečkim organizacijam, ker je obrt zlasti po deželi tesno spojena s kmetijtvom. Veliko imamo obrtnikov, ki so obnem kmetje, in narobe opazujemo, da se nali posestniki tudi bavijo s to ali ono troko obrti. Samostojne politične obrtne organizacije dosedaj ni bilo. V. L. S. se je zirala tudi na obrtnike, toda žalibog velikokrat vse premalo, ker niso bili združeni, a bi po svojih korporacijah povzdignili glas in zahtevali v politiki svojih pravic. — V. L. S., ki hoče biti vsem stanovom pravična, je izprožila misel, izpeljati obrtno druženje po samostojnih obrtnih zvezah.

Orjemo ledino pri obrtni organizaciji. Kakor pa nam pričajo številni dopisi iz krajev naših obrtnikov, je vodstvo V. L. S. ravno zadelo, ko je vpoklicalo v življenje obrtne organizacije. »Jugoslovanski Obrtniki« stopa drugič pred naše somišljenike. Pridno se oglašajo naročniki za naš list. Na mnoga vprašanja odgovarjamo, da je naša Jugoslovanska obrtna zveza popolnoma samostojna politična organizacija, ki teži na tem, da se vsi obrtniki, pripadajoči V. L. S., strnejo v enotne vrste in združijo po krajevnih obrtnih zvezah, ki so članice

osrednje »Jugoslovanske obrtne zveze« s sedežem v Ljubljani, Sodna ulica 11. Obrtniki, snujete po vseh krajih Obrtne zveze, zahtevajte pravila pri osrednjem društvenem tajništvu. Čim več se Vas združi, čim popolnejša in enotnejša bo naša organizacija, tem večjo moč bomo imeli in tem več vpliva v politiki.

Politika je skrb za javni blagor.

Kako naj se udejevski skrb za javni blagor med obrtništvom, ako ne bo politično konsolidirano?!

Naša prva in poglobitna naloga bo, pomagati obrtnemu stanu. Zavedamo se dobro, da čakajo obrtnike težke naloge. Veliko število padlih tovarišev, zanemarjene in prazne delavnice, mojstri brez surovin za obrtne izdelke, vse to kriči po rešitvi in odpomoči. Resno hočemo vršiti svojo dolžnost. V zasedenem ozemlju in v naših obmejnih krajih so nam sovražniki razsuli in podrlj domove. Novih zgradb bo treba. Skozi ves čas vojske je počivala obrt... Kamorkoli pogledaš, vse te opozarja na velikansko delo, ki ga bo treba izvesti. To delo ne bo izvršeno v enem dnevu. Hočemo, da bo v naši novi državi obrtnik politično upoštevan in gospodarsko trden. Le v zdravem in solidnem gospodarstvu je obrtnikova moč in njegova prihodnost.

Tudi za obrtno šolstvo se je pri nas vse premalo storilo. Dajte nam po mestih in trgih obrtnih šol, da se izvežba in izobrazijo zdrav in soliden obrtni naraščaj.

Pri obrtni zakonodaji hočemo varovati interese našega obrtništvu, da ne bodo šušmarji in mazači izvrševali obrti, kjer je vezana na koncesije in potrebuje strokovne predizobrazbe.

Enako se bo treba zavzeti za naše male trgovce, da ne bodo plačevali obrtnega davka namesto različnih verižnikov in kontrabantarjev. Kdor davke plačuje, imej tudi pravice. Zato pa proč z vmesno in nelegitimno trgovino, proč pa tudi s

trgovino po županih in aprovi-zacijskih odborih. Mi zahtevamo, da pride trgovec do svoje veljave in do svoje prostosti, da ne bodo delali nepoklicanci za sebe mastnih dobičkov in odjedali legitimnim obrtnikom kruh.

Obrtno združništvo bomo povsod pospeševali. Pri teh strokovnih zadrugah naši obrtniki ne poznajo politične barve in strankarstva. Pri zadrugah hočejo skupno delovati s tovariši vseh političnih strank, ko se zavedajo, da je za narodno gospodarstvo največja škoda, če se v gospodarske zadeve zanaša politika.

Svoje koristi pa hočejo naši obrtniki povsod varovati. V mislih nam je zgled iz neke vasi v ljubljanski okolici, kjer so bili trije čevljarji. Prvi je računal za delo za par novih čevljev 18 K, drugi 20 K, tretji pa 22 K. Ljudje so se začeli pritoževati, da ni enotnih cen, da vsakdo drugače računa. Vaški učitelj je sklical vse tri čevljarje pa jim je rekel: Zakaj razburjate ljudi po nepotrebnem, stopite skupaj in se dogovorite za enotno ceno — Prej škrepani čevljarji so se spogledali, od tedaj naprej pa računajo vsi trije za delo od para novih čevljev 25 kron. Ta zgled uči, kakšno moč dosežejo že trije, če se združijo. Sedaj pa pomislite, prijatelji, kaj se bo reklo in sodilo o Vaši moči, kadar boste združeni vsi obrtniki, somišljeniki ljudske stranke v naši državi.

Pot je odprta, nastopili smo jo s korajžol

OBRRTNIKI!

Snujete »Obrtne zveze« in zahtevajte pravila pri

Obrtnem tajništvu V. L. S.
v Ljubljani, Sodna ulica 11.

Obrtni davek.

Tako se pri nas navadno imenuje davek, ki ga obravnava prvo poglavje zakona o osebnih davkih. Plačevati ga mora vsak, kdor vodi kako pridobitno podjetje ali ki se sploh peča s kakim opravilom z namenom, da napravi z njim dobiček. Zakon imenuje ta davek pridobninski davek ali pridobnino in tako ga tudi imenujejo davčna oblastva. Med prebivalstvom pa se je udomačil izraz obrtni davek, ker ga je navadno na deželi plačeval le tisti, ki je izvrševal kako obrt. Dasi mora po sedaj obstoječih predpisih plačevati ta davek še marsikdo drug, vendar zadene ta izraz v večini slučajev pravo in bi kazalo, da se ga sploh uvede.

Obrtni davek je malo znan po deželi. Kadar je dobil obrtnik v roko plačilni nalog, v katerem je stalo, da mora plačati toliko in toliko pridobninskega davka, je malo porobantil nad gosposko, ki nima nikdar dosti davkov, in s tem je bilo navadno končano vse. Le v hujših slučajih, če mu je davčno oblastvo predpisalo le previsok davek, se je ojunal in vložil pritožbo. Seveda so bile pritožbe zoper obrtni davek zelo redke. Navadno se je izmed 100 davkoplačevalcev pritožil največ eden. Več ne! Tudi z napovedmi za pridobnino, oziroma, kakor se imenuje v zakonu: z izjavami glede pridobnine je bila ista. Niti polovica davkoplačevalcev ni vložila napovedi. Sploh se je obrtništvo tako malo zanimalo za ta davek, da so zadnja leta med vojsko nekatera davčna oblastva že uvedla prakso, da sploh nikogar niso pozvala, da naj vloži izjavo za pridobnino. Kdor jo je vložil sam od sebe, je bilo dobro, kdor je pa ni, pa tudi. Davčna oblastva so ga kratkomalo kontumacirala in: mirna Bosna. Če je vložil izjavo in je ta odgovarjala temu, kar so izpovedali zaupniki, se je upoštevala. Če ni odgovarjalo, se je davek kar odmeril v smislu izjav zaupnikov, ne da bi davčno oblastvo vprašalo davkoplačevalca samega, kaj je pravzaprav resnica. Potem je prišlo par pritožb, ki jih je rešila pridobninska deželna komisija in cela odmera davka je bila končana.

Davčna oblastva pri nas so smatrali obrtni davek vedno za nekako postransko stvar. Čuda ni, ker se je zadnja leta polagala vedno večja važnost na dohodninski davek. Kako je bilo to drugod?

Organizacija pivovarjev n. pr. se je že pred in med vojno najbolj zanimala za obrtni davek. Na različnih konferencah teh organizacij je bil predmet debate ta davek. To je posebno zanimivo, ker je ravno ta industrija izmed vseh najbolj pregledna: z

lahkoto se ugotovi: število delavcev, število strojev, dalje množina surovin in vrednost ter množina izdelkov. Zakaj so se ravno te organizacije tako zanimale za obrtni davek? Zato, ker so vsled tega, da je njihova industrija tako pregledna, najlažje ugotovile, kako različno se je odmerjal obrtni davek. Obrtnikom je znano, da mora biti v vsakem okrajnem glavarstvu pridobninska komisija, za celo deželo Kranjsko pa je obstojala do prevrata pridobninska deželna komisija. Pridobninska komisija odmeri obrtni davek, deželna komisija pa odloča o pritožbah zoper to odmero.

Za vsako glavarstvo je bilo vsako leto posebej določeno, koliko obrtnega davka morajo plačati skupaj vsi davkoplačevalci v dotičnem glavarstvu. Pridobninska komisija je določila za vsakega davkoplačevalca znesek, ki je bil primeren z ozirom na srednjo donositost dotične obrti. Ko so bili določeni zneski za vsakega davkoplačevalca, ki mora plačevati obrtni davek, je davčno oblastvo seštelo vse te zneske. Če je bila ta vsota večja kot dotični znesek, ki je odpadel na celo glavarstvo, je davčno oblastvo odbilo vsakemu davkoplačevalcu od predpisanega postavka primeren znesek. Nasprotno: če je bila vsota manjša kot predpisan znesek, je davčno oblastvo vsakemu davkoplačevalcu dodalo še mal znesek, tako da je skupna vsota predpisanega davka odgovarjala znesku, ki ga je predpisalo ministrstvo za dotično glavarstvo.

Obrtne razmere pa niso bile vedno enake v vseh glavarstvih. V enem glavarstvu se je obrt lepše razvijala ko v drugem, ker so bili pogoji za to ugodnejši. Morebiti je bil kraj ugodnejši, dobile so se lažje surovine, delavci so bili cenejši, konkurenca ne tako velika. Vse to je bilo v drugem glavarstvu slabše. Sicer je ministrstvo vsako leto posebej določilo vsoto, ki so jo morali plačati vsi davkoplačevalci skupaj, vendar je bila ta vsota več ali manj konstantna, oziroma se je vsako leto nekoliko zvišala. Zato je čutil dostikrat obrtnik enega okraja, da mora plačati višji davek, kakor, pa njegovi tovariši v sosednjem glavarstvu. Morebiti je bilo tam tudi več obrtnikov, in če je več obrtnikov, gotovo lažje skupaj spravijo zahtevano vsoto.

Iz tega je jasno, zakaj so posebno pivovarji čutili to razliko. Kakor rečeno, je ta industrija lahko pregledna. Pivovarji so prišli skupaj in se pogovorili med seboj. Ta je imel toliko delavcev, toliko prostorov in strojev ter je zvaril toliko hektolitrov piva. Njegov prijatelj je imel pa več delavcev, zvaril več piva, kljub temu je pa plačal manj davka.

Kaj sledi iz tega? V nemških deželah bivše Avstrije so se obrtniki zanimali za obrtni davek in živo čutili njegove pomanjkljivosti. Pri nas se za to sploh ni opazilo zanimanja, ali pa prav malo.

Sedaj v Jugoslaviji bo treba slej ali prej enotno urediti vse davke. Urediti bo treba tudi obrtni davek, ki je bil dosedaj najmanj uporaben. Dohodninski davek je več ali manj odgovarjal modernim zahtevam. Seveda je tudi potreboval, zlasti proti koncu vojske, sprememb posebno glede eksistenčnega minima. Ravno tako je rentni davek še dosti odgovarjal zahtevam sedanjega časa. Tudi glede posebne pridobnine se niso čule posebne pritožbe pri nas Slovincih, najbrže zato, ker nismo imeli toliko akcijskih družb in zavarovalnic. Tudi ne čutijo delničarji direktno tega davka, ker ga plača delniška družba naravnost in so bili delničarji navajeni primerjati dividende že po odbitku davka.

Pač pa bo treba glede obrtnega davka temeljite spremembe. Že to, da je ta davek kontingentiran, t. j. da je že vnaprej določeno, koliko obrtnega davka morajo plačati na leto davkoplačevalci enega okraja, že to zahteva nujne spremembe.

Dalje način ugotovitve davka! Obrtni davek se mora po sedaj obstoječih predpisih odmeriti z ozirom na srednjo donositost dotične obrti, oziroma opravila. Pridobninska komisija je dolžna upoštevati pri določitvi obrtnega davka zunanje znake dotične obrti. Pod tem razume zakon, ali dela gospodar sam v obrtu ali samo vodi obrt, ali pa sam sploh ni udeležen pri obrti, temveč da na razpolago samo kapital, dalje ali mu pomaga žena, otroci, ali ne število vajencev in pomagačev, število strojev, napravne glavnice, višina prometa itd. Ne upošteva pa čistega dobička. Zato je moral marsikdo, ki je delal z izgubo, kljub temu plačevati obrtni davek.

V zadnjem času se je vedno bolj čula želja obrtnikov, naj se odmeri obrtni davek po čistem dobičku. Avstrijska vlada je bila proti temu in je navajala kot vzrok, da se pri dohodnini cenijo dohodki tako nizko, da večkrat ne dosežejo niti dela resničnega dobička. Vsled tega bi trpela odmera obrtnega davka.

Mogoče je, da so bile takrat razmere res take, da je bilo mnenje avstrijske vlade upravičeno. Do danes so se pa razmere gotovo spremenile.

A ne samo način odmere, temveč tudi čas, ki se vzame za podlago odmeri obrtnega davka, kriči po spremembi. Da se je n. pr. odmeril obrtni davek za leti 1914. in 1915., se je morala vzeti za podlago doba od 1. julija 1912 do 30. junija 1913. Za od-

mero dohodnine za leto 1914. so se vzeli za podlago dohodki iz leta 1913., za odmero dohodnine za leto 1915. pa dohodki v letu 1914. Zakaj ni to pri obeh vrstah enako? Koliko dela bi si prihranila davčna oblastval! Davkokplačevalci bi pa vsaj poznali podlago za odmero obrtnega davka.

Za leto 1918. so odmerila obrtni davek davčna oblastva sama. Celokupna deželna vlada za Slovenijo je razpustila z naredbo od 29. januarja 1919 Uradnega lista št. 336 vse pridobninske komisije. Ostala je samo pridobninska deželna komisija. Morebiti je bila ta naredba za takrat umestna, sedaj bo pa treba kmalu misliti na sestavo novih pridobninskih komisij. V sedanjih demokratičnih časih narodno predstavništvo vendar ne bo dopustilo, da bi se odmerjal obrtni davek brez vsakega sodelovanja davkoplačevalcev. Važno bo, kako bodo sestavljene te komisije. Ali bo zopet za cel okraj ena sama komisija? Kdor je bil kdaj član te komisije, ve, da je to brez dvoma premalo. Izključeno je, da bi poznal en sam človek cel okraj. Če ga pa ne pozna, nima smisla, da bi odločeval potem v komisiji. To posebno še pri pridobninskih komisijah!

To je nekaj misli, ki smo jih navedli, da pokažemo, kako važno je za naše organizacije, da so poučeni tudi glede obrtnega davka. Državne potrebščine bodo kmalu prisilile narodno predstavništvo, da izdela enoten zakon glede obrtnega davka za celo državo. In tedaj bodo morale naše organizacije zavzeti stališče, ki bo v prid našim obrtnikom.

Dr. Fr. Kržan.

Mlinarska šola.

Vojska in mir sta nam priči, da spada mlinarstvo med najvažnejše obrti na svetu. Če kje, moramo zlasti pri nas v Sloveniji posvetiti tej obrti največjo pozornost. Žita pridelala naša Jugoslavija mnogo več, nego ga potrebujemo sami; ali naj pošiljamo mar odvečno žito v surovem stanju v inozemstvo in dajemo zaslužka tujcu, morda nadvse sovražnemu Nemcu in Lahu? Da bodo svoj zaslužek izrabljali potem v naše oškodovanje in zatiranje? Ali naj naše krepke vođe potekajo še naprej v morje, ne da bi nam pokazale, koliko energije da tiči v njih in koliko dela nam lahko opravijo, koliko premoga prihranijo?

Za pravilno umevanje imenitne vloge mlinarstva in njeno udejstvovanje je pa treba precej izobrazbe pri naših mlinarjih. Mlinarju je treba poleg splošne tudi še velikega kosa tehnične izobrazbe. Ako greš po današnjih slovenskih mlinih, opaziš, da imajo premnogi uravnane svoje mlino prav tako, kot so jih imeli ob času rajnega oča-

ka Noeta. Videl sem že mlino, ki človeku naravnost jemljejo tek do kruha iz njihove moke. Koliko pisane navlake se nahaja po raznih mlinih, prava razstava raznovrstnih poskusov, ki jasno priča, da mlinar nima drugega pouka v mlinarstvu, kot ga je imel njegov oče in sto dedovskih rodov pred njim. Skoro nikjer nobenega napredka v manjših mlinih; kjer pa je, je mnogokrat pridobljen šele po večkratnih dragih poskusih. Kako malo dá še naš mlinar na snaženje žita pred mletvijol!

Koparija, tako misli, je le za velemlinarje, za razne Majdiče. In vendar se da s trierjem in lupilnikom doseči tako bistvenih uspehov. Stope tudi po večini manjših mlinov bjejo svoj enakomerni takt; a z lupilnim strojem bi dobil lahko mlinar na mnogo manjšem prostoru petin večkrat več kaše ali ješprenja na dan, pa premnogi niti ne vedo, da se nahaja tak stroj na svetu.

In kako slabo so izrabljene naše vodne sile! Mesto enega velikega kolesa teko tri, štiri, pet ali več, in izguba na vodi je pri petih kolesih vse večja, nego bi bila pri enem. Mesto betonskih korit imajo še vsi mlinarji lesena vodna korita, ki spuščajo vodo kot Ribničanova reta.

Da je pa turbina še boljše gonilo kot vodno kolo, na to misliti je večino naših manjših mlinarjev strah, četudi imajo vođe z 20, 30, 40 konjskimi silami.

Odkod pa izvira ta čudna prikazen pri stanu, ki je bil svoje dni med najpremožnejšimi in najbolj idiličnimi stanovi na slovenski zemlji? »Mlinarjeva hčerka« je bila gotovo v vsaki lepši povesti na vrsti.

Nekdo se pritožuje nad mlinarji v sosednji Novi Avstriji, češ, da so strašno vsak zase, da so sebični, da si odjedajo naročnike itd. tako, da je kar grdo. Koliko velja to merilo za naše slovenske mlinarje, ne vem. Gotovo pa vem, da potrebujejo precej več strokovne izobrazbe, ako hočejo priti kam naprej. Zato je pa treba v naši državi mlinarske šole, kot jo imajo že več let v Lundenburgu na Avstrijskem. Dokler pa ne bo take nujno potrebne šole, naj bi se poskrbelo vsaj za kake tečaje za mlinarje; potem bi ne bilo treba mlinarju pri vsaki reči šele tipati okoli sebe in povpraševati sto ljudi, kaj je z njo, n. pr. z umetnimi kamni, ali so dobri ali zanič. Strokovnega poduka je našim manjšim mlinarjem potreba kot ribam pod jezom vode.

Naši manjši mlinarji, tudi štularji, ki meljejo samo svojim naročnikom, pa potrebujejo tudi stanovske organizacije. Organizirani mlinarji bi kaj kmalu dosegli učne tečaje in šole za mlinarstvo.

Pa tudi strokovno se morajo organizirati manjši mlinarji, zlasti tisti, ki meljejo tudi za kupčijo. Le na ta način je mogoče malemu mlinarju - obrtniku uspešneje konkurirati z mlinarjem-veleindustrijalcem. Združeni mlinarji bi dobivali mnogo ceneje žito potom svojega trgovsko izvežbanega zaupnika naravnost od producentov v Bački, Banatu in drugih pšeničnih in koruznih eldoradih (rajih) nego šele po raznih prekupcih in žitnih spekulantih. Isto velja za prodajo moke in drugih mlevskih izdelkov. Tudi v raznih pravnih vprašanjih, pri nabavi tehničnih potrebščin, bi šla »za druga mlinarjeva« svojim članom na roko.

Organizirali naj bi se mlinarji najprej v okrajne mlinarske zveze, vse okrajne slovenske zveze pa v pokrajinsko zvezo za vso Slovenijo. Ta naj bi iskala stika z mlinarji na Hrvaškem in v Srbiji in ves mlinarski stan bi kot »jugoslovanska mlinarska zveza« lahko stopil kot mogočen činitelj pred naš državni zbor v Belgradu ter kot tak zastopal svojo čast in svoje interese. Brez organizacije je tudi mlinarstvu zapisana sodba sramotnega hiranja, mnogim tudi žalostne smrti.

Če je bil ta ali oni mlinar zelo zadovoljen z uspehom svojega obrata, naj to za bodočnost nikogar ne vara. Pred vojsko je bila v manjšem in srednjem mlinarstvu največja gospodarska mizerija, cveli so le veliki mlino s stotinami konjskih sil. Ako si mlinarski stan ne žmane oči, ako ne pride do spoznanja, da je le v združenju s tovariši moč, da mu je treba nesebičnosti in nekoliko požrtvovalnosti, pa mnogo več tehnične izobrazbe, nego doslej, utegne doživeti še dolgočasne dni.

Pozivljamo naše mlinarje, naj se pridno oglašajo od vseh strani naše domovine, pojasnjujejo v svojem obrtnem glasilu, ki je ravno »Jugoslovanski obrtnik«, svoje želje in zahteve, stavijo razna vprašanja ter pristopajo kot člani k Jugoslovanski obrtni zvezi v Ljubljani, Sodna ulica 11, kjer posluje tudi obrtno tajništvo. Vsi za enega, eden za vse!

Prof. Francišek Pengov.

Vsak zaveden obrtnik, somišljenik V. L. S., bodi naročnik stanovskega političnega glasila

Jugoslovanski Obrtnik.

Širite naš list med prijatelji in znanci, da postane našim obrtnikom to, kar je našim kmetom ,Domoljub'.

Obrtništvo in naše vode.

(Dopis iz Savinjske doline.)

Ustanovili smo si lastno ognjišče, lasten dom, lastno državo. Otresli smo se verig tisočletnega suženjstva ter se oprostili, osamosvojili. Ali mislite, da se nam boče že sedaj cedilo med in mleko, ako bomo molčali, lenarili ter ne bomo izpolnjevali svojih dolžnosti?!

Obrtniški stan, ki je imenovan tudi srednji stan, je državi toliko, kakor srce in pljuča človeku. Naša nova država je po večini agrarna, poljedelska, zelo pa ji primanjkuje obrtništva in industrije, katera je pa za vsako državo neobhodno potrebna.

Da obrtniki ne bodo pustili, da bi se k nam preselil tuj kapitalizem, kateri bi obrtništvo zopet podjarmil v staro suženjstvo, je Vaša dolžnost in obstoji v tem, da se zanimate za pospeševanje obrti in industrije v tehničnem ozirju, da v svrhu tega izrabljate kolikor mogoče vse naše vodne sile ter s tem odpravite kolikor mogoče ročne obrate. Ako tega mi sami ne storimo, bodo to storili tujci, in mi bomo molzne krave tujega kapitala.

V tem oziru sem sklenil kolikor mogoče sodelovati in podpirati pospeševanje industrije v naši savinjski dolini. Imamo vode, kakor Savinja, Paka, Mislinja, in druge večje potoke. Naš kraj je kakor nalašč ustvarjen za industrijo, samo podjetnosti je treba.

Pripravljen sem vsakemu obrtniku in industrijcu pomagati pri nakupu vodnih sil v Savinjski dolini, v tem ozirju prosim vsakega, kdor si hoče v naših krajih ustanoviti industrijsko obrt, naj se obrne takoj na mene vsled preskrbe vodne sile, ker jaz bom storil vse, da se industrijska obrt širi, množi, da dobi naša država zdrava pljuča in zdravo popolno srce.

Kjer si ne more en sam obrtnik ustanoviti industrijskega podjetja, naj se jih združi več skupaj, ker v slogi je moč, pravi pregovor.

Pri nas v Savinjski dolini, ki je bogata na lesu, bi posebno uspevale naslednje industrijske obrti: strojno mizarstvo, strojno tesarstvo, izdelovanje poljedelskega orodja, kakor tudi druge obrti, n. pr. opekarne, mlini, papirnice, stolarstvo, apnenice itd.

To je torej na kratko razložena moja misel. Od Vas, obrtniki, je odvisna usoda Vašega lastnega stanu v Sloveniji in vsej Jugoslaviji, zato pa, obrtniki, delajte na to, da se vse vodne sile v prid našemu stanu obrnejo, ne dopustite, da bi tuj kapitalizem bil naš bodoči konkurent. Otrsimo se verig tujega kapitalizma, storimo

vsak svojo dolžnost, in le tedaj lahko z mirno vestjo gledamo bodočnosti v obraz.

Dragotin Korošec,
zidarski mojster v Braslovčah.

Umetne smole in njihov pomen za tehniko.

Ne zameri mi, prijatelj, če ti podam roko, da te popeljem nekoliko na poljane, ki so bile doslej slovenskemu obrtniku precej tuje, na polje kemije. In vendar je ravno to polje tako neznansko bujno, polno najlepšega cvetja, pa tudi zlahtnega sadja. Naši »ljubi« bivši »prijatelji«, posebno oni iz »rajha« so se pečali z dušo in telesom s to vedo, pa jo tudi praktično znali tako izkoriščati, da so postali prvi bogataši na svetu. Če so se pa vsled tega prevzeli in hoteli zase sploh ves svet, ni bila kriva kemija sama, ampak pokvarjen nemški duh, njegova znorela ošabnost, v kateri se je smatral Nemeč napram drugim narodom za »nadčloveka« po nauku svojega učitelja Ničeja, ki je umrl kot blaznik. Ni čudno, ako je bila končna posledica takega prevratnega in nečloveškega naziranja prava pravcata, politična in gospodarska — smola, v kateri se zviija in iz katere se skuša rešiti sedaj to zaslepljeno ljudstvo nalik mravljinčcu, ki je padel v kapljo smrekove smole.

Naravno smolo poznaš; dobivamo jo iz terpentina raznih iglavcev (smreka, borovec, macesen itd.). Tista lepka snov namreč, ki se cedi, ako narežeš lubje raznih iglavcev, še ni smola, kot navadno pravimo, ampak terpentin ali na splošno neka vrsta balzama. Balzam pa imenujemo vsako naravno raztopino kake smole v kakem eteričnem ali hlípnem olju.

Ako terpentin prekapaš (destiliráš), ravnaš torej z njim na podoben način kot žganjar, kadar kuha žganje iz borovnične ali češpljeve brozge, dobiš tukaj namesto žganja hlípno terpentinovo olje kot destilat (prekapavino), v retorti (kuhalni posodi) pa ti ostane surova smola. Če slednjo dalje časa kuhaš, dobiš kolofonijo, znano rumeno do rjavo krhko snov. Če pa kuhamo navadno smolo z vodo, dobimo belo smolo. Mnogo naravne smole nabere ljude po drevju, kjer je iztekla kot terpentin, potem pa se strdila kot gozdna smola. — Znana čevljarska smola ima pa že popolnoma drugačno zibelko. Je popolnoma umeten proizvod, ki ga dobivajo ob prekapanju lesnega katrana kot ostanek. Ker imamo v Jugoslaviji tako množino gozdov, so lahko naši cenjeni producentje za obutev

brez skrbi zaradi te važne potrebščine svoje obrti, močno pa pogrešamo obrti, ki bi kemičnim potom izkoriščala naše bogate lesove.

Kolofonijo in navadno smolo rabijo za zalivanje sodov v pivovarnah, za izdelovanje pečatnega voska, za smolnata mila, za lake in podobne reči.

Vsa drugačna pa je povest umetnih smol.

Gotovo poznaš fenol ali karbolovo kislino, tisto rdečo tekočino, ki jo rabijo zdravniki kot razkuževalno sredstvo in ki ima tako močan, a ne ravno neprijeten vonj. Pridobivamo jo iz premogovega katrana. Tudi s formaldehidom, kojega 40 odstotna raztopina v vodi se uporablja kot »formalin« v muzejih za shranjevanje živali (anatomijskih preparatov), pa tudi kot izvrstno razkuževalno sredstvo za stanovanja in obleko, si imel morebiti že priliko priti v stik. Ako segrevaš dalje časa karbolovo kislino skupaj s formaldehidom — zraven mora biti odslej še kaka druga snov kot priganjač, t. zv. »kontaktna snov« — dobiš smolasto maso, ki spominja na mnoge naravne smole, na šelak, kopal, jantar in druge. Kot kontaktne snovi so sposobne zlasti razne alkalije (lugi, n. pr. soda) in beljakovine (kazein), pa tudi razredčene kisline.

Prve kemične poskuse z umetnimi smolami je delal že pred 50 leti Adolf Bayer, a tehnika se je oprijela šele z začetkom našega stoletja izdelovanja umetne smole. Največ zaslug si je pridobil Baekeland, in v industriji so danes dobro znani firmeži »Bakelita«. Umetne smole so silno trde (kot lito železo), ako pa jim primešamo med fabrikacijo raznih vlaknatih »polnil«, postanejo še močno prožne (elastične).

Ker so umetne smole silno trpežne napram vnanjim vplivom in kemičnim reagencijam (vplivom), zato je njihova uporaba mnogo obširnejša nego ona naravnih smol.

Par zgledov:

Pri izdelovanju »umetnega usnja« so raztopne umetne smole mnogo boljše lepivo nego celuloid. Odpadki usnja, klobučevina, konoplina vlakna in podobne stvari so polnila pri proizvodnji usnja, ki se dajo s pomočjo hitro sušičih firnežev z lahkoto predelavati v trdno, prožno maso, umetno usnje. Tudi za izdelovanje razkuževalnih firnežev za bolniške svrhe, za barvilne lake in za naravno protignilobnih sredstev za impregniranje naravnega lesa so umetne smole pripravne.

Baekelandove smole so v vročem

stanju plastične (gnetljive) in se dado stiskati v razne kalupe in oblike. Zato izdelujejo iz njih klišeje za časopise; pa tudi dežnikarji, gumbarji, celo zobozdravniki se poslužujejo te snovi v svoje svrhe.

Ker se silno trdne Bakelit-smole ne vnamejo s plamenom, ampak samo od vrha pooglenijo, ker so poleg tega tudi izvrstno »samilo« (izolatorji), zato jih rabijo v veliki množini za izdelovanje sklepnih desk v elektrotehniki.

Mlada je sicer še ta industrija, a dosedanjí lepi uspehi obetajo mnogo za bodočnost. Naj bi se znašle tudi pri nas prebrisane glave, ki bi si prizadevale, da izkoristijo to, kar so že zamislili drugi, in pripomogle tudi same do nadaljnjega razvoja lepe kemične vede in tehnike.

Prof. Francišek Pengov.

Nabava surovin.

Gotovo je, da se je militarizacija vsega gospodarskega življenja v stari Avstriji popolnoma uveljavila. Vse obratovanje in razpečavanje različne produkcije je prešlo v vojaške ali druge centrale. Vse se je zrušilo, zrušila se je fronta, zrušile so se vse te centrale, a marsikaka je ostala in prešla v kri ljudi, ki so imeli dobiček od teh naprav. Radi tega se opaza, da se nekateri nikakor ne morejo ločiti od bivšega režima, in to razne vojaške formacije, ki nikakor nočejo izginiti ter pustiti pošel sistem, ki ga je opravičen vršiti. Znajo pa to izkoristiti tudi druga privatna podjetja, ki ne marajo razumeti, da je prosta trgovina v okvirju naše nove države. Pri velikih podjetjih pa se opazuje, da niso nam novim državljanom naklonjene. Blago, ki ga v naši državi nujno rabimo, hočejo z različnimi pretvezami izvažati v inozemstvo.

Važno je torej, da se je pri nas osnovala oblast, to je Prehodni gospodarski urad, ki naj vrši nadzorstvo in manipulacije vseh teh poslov. Ta naprava mora ostati v veljavi do časa, ko se sklenejo razne trgovske in carinske pogodbe s tujimi državami. Velike važnosti pa je, da se zadeva izpopolni. Prva najvažnejša je, da se upelje statistični oddelek. Marsikak konsument danes ne ve, katero blago se sploh dobi pri nas, bodisi da se ga tu pri nas producira ali pa kot zamena uvozi. Pač pa se je bati, da precejšen del tega blaga ne izgine v roke posameznikov, ki ga brez kontrole razpečavajo. Torej statistika, ki bi bila javnosti na razpolago. Drugo važno pa bi bilo to, da se določijo produkcijske, oziroma nabavne cene temu blagu. Kajti nekatere cene blagu in industrijskim izdelkom so neznosno pretirane in takim

producentom se gre na roko z vsem mogočim. So produkti, za katere more vsak izračunati, da se je produkcija izdelka potrojila, a prodajajo se še vedno po silno visokih cenah. Taki ljudje so naravnost sovražniki naše nove države. Pohlep je pri teh ljudeh izgubil vsako mejo. **Iv. Ogrin.**

Strokovna izobrazba.

(Konec.)

Toda tudi če bi prezrli vse te težkoče, govori še drug važen razlog zato, da moramo zahtevati, da se poleg strokovnih šol nudi obrtnikom za povzdigo strokovne izobrazbe še druga primerna prilika. Vajeniška in začetna pomočniška doba spada v leta, ko vršijo človeku po glavi največkrat vse druge muhe, samo misel na učne ne. To je naraven pojav, ki se ne da preprečiti, vsaj največkrat ne. S tem pa, če človek v mladih letih nekoliko preveč ponori, še nikakor ni rečeno, da se ne bo nikdar streznil ter se ne bo nikdar resno oprijel dela za svoje blagostanje. In tudi, če bi tega ne bilo, se mora obrtnik celo svoje življenje učiti, sicer bo kmalu zaostal in mlajši zarod ga bo prehitel. Jasno pa je, da pomočnik v poznejših letih, še manj pa samostojen mojster ne moreta popustiti svojega dela za eno ali dve leti, ter iti v bližnje mesto ali trg v šolo. To je z gmotnega stališča neizvedljivo, pa tudi sicer si ne moremo misliti, da bo starejši obrtnik sedel v šolsko klopi med mlade razposajene paglavce,

Nujno potrebno je torej, da ustvarimo tudi starejšim pomočnikom in samostojnim obrtnikom, ki ne morejo v šolo v njihovem domačem kraju, priliko, da izpopolnijo svoje strokovno znanje. To pa je mogoče edinole s poučnimi strokovnimi tečaji, ki naj se pozimi, ali v kaki drugi primerni dobi otvorijo v posameznih krajih. Taki tečaji bi se lahko osnovali tudi skupno za dve ali tri sorodne stroke, n. pr. za mizarstvo, tesarstvo, stavbarstvo sploh itd. Pouk naj bi bil namenjen brez ozira na starost obrtnikom, pomočnikom in eventualno tudi vajencem dotičnih strok. Da se zagotovi reden obisk, naj bi se določila po potrebi in razmerah primerna vpisnina, ki se rednemu obiskovalcu tečaja ob koncu vrne, nerednemu pa zapade, ki se ob sklepu razdeli n. pr. med najpridnejše vajence. Pod enakimi pogoji bi se obisk seveda lahko dovolil tudi neobrnikom.

Nastane pa vprašanje, kje dobiti potrebne učne moči in kdo naj jih plača? Da bi nastavili v posameznih krajih

za najrazličnejše stroke nalašč samo zato posebne strokovne učitelje, na to ni misliti, ker jih nimamo, ker jih še dolgo ne bi imeli in pa, ker jih ne bi mogli primerno plačati. Iskati moramo torej drugod pomoči in to dobimo v zvezi s primerno reformo pri — ljudskošolskem učitelstvu.

Ljudskošolski učitelj pozna razmere v svojem kraju, pozna tudi ljudi ter ve česa jim je najbolj treba. On ima razmerna tudi dovolj prostega časa, da bi lahko poučeval v enem ali dveh takih tečajih. Potreben je tudi priboljška k svoji plači in zato bi mu honorar za tečaje prav dobrodošel.

Vse to in še celá vrsta drugih razlogov govori torej zato, da pritegnemo k strokovnemu pouku zlasti malih obrtnikov na deželi (popolnoma isto velja seveda tudi glede kmetijstva) ljudskošolsko učitelstvo. Vprašanje pa je, ali je ljudskošolsko učitelstvo tudi zmožno vršiti to nalogo. To pa moremo zopet odgovoriti, da po svoji sedanji izobrazbi gotovo ne, česar se človek sam ni učil, tega tudi ne more drugih učiti. Toda ravno sedaj se pripravlja reforma učiteljišč in to je pravzaprav glavni vzrok, da razpravljamo takoj v prvi številki obširneje o tem vprašanju.

Pri novem učnem načrtu za učiteljišče naj bi se določilo, da se mora vsak učiteljiščnik v sedanjih dveh letnikih še posebej posvetiti eni ali drugi stroki, da bo pozneje v službi zmožen v tej stroki poučevati, ter privzeti tečaje. Razume se, da ne mislimo tu, naj bi se učiteljiščniki učili dobesedno raznih obrti ali kaj podobnega. To tudi ni potrebno. Popolnoma zadostovalo bi, če bi se ta ali oni nekoliko bliže seznanil n. pr. s slogi, ter bi proučil moderne, praktične in lepe pridobitve na tem polju z ozirom na stavbarstvo, pohištvo itd. Kako potrebno bi bilo v tem oziru seznaniti naše mizarске in stavbne mojstre po deželi z našim narodnim slogom! Koliko lepega, resnega in dobrega mesto modernih spak, bi se lahko ustvarilo na tem polju.

Popolnoma isto velja glede krojaške in šiviljske in tudi čevljarске obrti. Narodna noša, moda in krojno risanje so reči, za katere se tudi inteligent prav lahko zanima, koliko lepega in res koristnega bi lahko učitelj ali učiteljica, ki bi bila v tem izučena naučila, krojače in šivilje, pa tudi ljudstvo samo, da ne bi tako suženjsko in obenem nesmiselno trosilo denarje, za mo-

derne, pa grde in nepraktične reči! — Toda naj bo dovolj o tem! Pripomnim naj le še — kar spada tudi sem — kako potrebni bi bili na deželi za obrtnike in za slehernega gospodarja tečajji za knjigovodstvo. Kdor še ni, pa bo, moral s časom postati član ene ali druge zadruga in kot tak mora nujno poznati vsaj osnovne pojme knjigovodstva, sicer še letnega računskega zaključka svoje zadruga ne razume.

Omenjeni strokovni tečajji naj bi bili za učiteljstvo obvezni. Učitelj naj bi bil dolžan v svojem kraju prirejati take tečaje, na drugi strani pa bi bilo pri nameščanju vpoštovati njihovo znanje, da bi bili nastavljeni v kraje, kjer ga lahko praktično vporabijo. Na tak način, bi se lahko v nekaj letih po vsej deželi zasnoval strokoven pouk, ki bi dvignil naše obrtnike na tisto višino, katero morajo nujno doseči, ako hočejo zboljšati svoj položaj.

Obrtniki naj torej zahtevajo, da bo vlada pri reformi učiteljskih še posebej vpoštevala to njihovo željo, ter jim tako v najkrajši dobi dala dobre strokovno obražene učitelje. Dr. A. Gosar.

Razno.

Na Deželno vlado za Slovenijo v Ljubljani je odposlala naša zveza to-le spomenico: Podpisana »Jugoslovanska obrtna zveza« v Ljubljani prosi, da se vojne delavnice, posebno v Ljubljani, razpuste. K temu pripominja sledeče: V Ljubljani se nahaja več vojaških delavnic. Vojaštvo to utemeljuje, da to nujno rabi, vidi pa se, da v teh vojaških delavnicah napravljene stvari pridejo zelo drage. Večinoma so tu zaposleni vojaki, ki jim delo mrzi, ter delajo le po par ur na dan in so tam le za to, da jim čas prej mine. Poleg teh je pa še cela vrsta nadzornikov in poveljnikov. S potrebnimi surovčinami, kakor z orodjem se tudi ne štedi ter izgineva in se raznaša, tako da pride napravljeno delo dva- ali trikrat dražje, kakor bi to stalo, ako bi se to naročilo pri obrtnikih. Med drugimi delavnicami je ena precej obsežna pod vodstvom vojaškega stavbnega urada. Samo v tej delavnici, ki se nahaja v bivšem saperskem skladišču nasproti kolinske tovarne, je zaposlenih 80 do 100 vojakov. Naši obrtniki, posebno tesarji, mizarji, ključavničarji itd., ki so v vojni dovolj žrtvovali ter se sedaj vrnil, nimajo posla. Večkrat se je o vsem tem že interveniralo pri raznih oblastih, toda do sedaj brez uspeha. Nujna potreba je, da se vse te vojaške delavnice takoj razpusti ter se potrebne stvari za vojaštvo naročuje pri obrtnikih.

Izučba invalidov v obrtnih poklicih. Za izučbo invalidov v obrtnih poklicih pride v poštev odlok bivšega c. kr. ministr-

stva za javna dela od 7. januarja 1918, št. 126.450-XXI c. Odlok se glasi: V mnogih slučajih so bili invalidi v svrhu strokovno-obrtnega šolanja odkazani posameznim tovarniškim obratom ali obrtnikom (mojstrom), zlasti takrat, kadar naj bi invalid dobil strokovno izobrazbo v obrti, ki zanjo na obrtnih šolah ali pri Zavodu za pospeševanje obrti ni primerno urejene učilne delavnice in se tudi take ne da ustanoviti. V takih slučajih se je postopalo različno in ne vedno primerno; nejasno je bilo, kako naj se ravna v teh slučajih v obrtno-pravnem oziru in kako naj se izdajajo izpričevala. Da postane tudi ta pot strokovnega šolanja invalidov kar najbolj uspešna in da se ustvari vsestranska jasnost, daje ministrstvo za javna dela v sporazumu s kr. trgovskim ministrom za take slučaje te-le odredbe: »1. Invalide odkazuje s pritrdilom tukajšnjega zastopnika deželna komisija, in sicer načeloma pristojnemu krajnemu zavodu za pospeševanje obrti, ki velja v konkretnem slučaju za nosilca invalidskega pouka (za prireditelja tečajev). 2. Naloga tega zavoda je potem, da spravi invalida v kakšen za njegovo izučbo sposoben, s potrebnimi delovnimi pripomočki opremljen obrtni obrat. Morebitno učnino plača komisija. 3. Izučba invalida se ima vršiti pod nadzorstvom zavoda za posredovanje obrti, ki se ima o napredovanju izobrazbe prepričati in 4. pouk v delavnici kar največ mogoče izpopolniti s teoretičnim poukom. Ta pouk bi se vršil lahko tudi na kaki obrtni šoli, ki se nahaja v kraju izobrazbe invalida. 5. Izpričevala v smislu tozadevnih splošnih predpisov s primerno ugodnostno klavzulo izdajaj Zavod za pospeševanje obrti, a) na podlagi navedb obrtnika, (tovarniškega podjetja), b) na podlagi lastnih opazovanj zavoda, če treba, tudi po presoji vzornega izdelka (Gesellenstück), h kateri naj se pokliče tudi eden ali več zastopnikov strokovno-krajevno pristojne obrtne zadruga«. Ta odločba služi v pojasnilo mojstrom, kakor tudi invalidom, da zanje ne velja triletna učna doba, kakor je sicer predpisana va vajence po obrtnem redu. Kakor hitro je invalid izučen v svoji stroki, mu sedanji Urad za pospeševanje obrti v kraljestvu SHS v Ljubljani izda učno izpričevalo.

Stavbeni material. Tudi naša organizacija se na vso moč trudi, da bi se dosegel sporazum med industriji stavbenega materiala, to je posebno apna, cementa in opeke, kajti cene, ki se zahtevajo za to gradivo danes, so neznosne. V koliko so te cene upravičene, se natančno ne da dognati, saj poštenega zaslužka nikomur ne kratimo. Pred nedavnim se je vršila pri deželni vladi, oddelek za trgovino in obrt, enketa v tej zadevi. Te enkete so se udeležili tozadevni industriji, kakor tudi konsumenti, po svoji organizaciji, zadrugi zidarskih in stavbinških mojstrov, ter tudi trgovska zbornica. Industriji so se protivili izkazati se z analiznimi podatki glede produkcije teh materialij, dočim so se vsi ostali strinjali s tem, češ, da je to najpravičnejše. Vlada ima dovolj sredstev, da to lahko izsili. Vsi udeleženci pa so se strinjali, da

naj omenjeni material pride v roke, kolikor mogoče direktnim porabnikom, ter se izključijo vsi neopravičeni trgovci in verizniki. Tudi tozadevni predlog je v teku in se uveljavi.

Otvoritev tehničnih tečajev v Ljubljani. Zgodovinski dan za nas je 19. maj 1919. V Ljubljani, v prostorih državne obrtne šole, se je slovesno otvorila slovenska tehnična fakulteta. Kdo naj bi se tega bolj veselil, kakor ravno mi obrtniki. Ko bi mi Slovenci preje pod avstrijsko vlado kaj takega zahtevali, bi se nam smejali in nas sramotili, Eden glavnih vzrokov naše propasti na polju industrije in obrti je bil, da se nam je naše nadarjene tehniške učnjake odtujevalo. Za te ljudi ni bilo mesta in kruha v prej tako zatirani naši domovini. Sistem in določen načrt avstrijske in nemške vlade, kot sploh nemškega naroda, je bil, nas na tem polju izpodriniti ter nas napraviti na lastni zemlji brezpravne. Ni čuda torej, da imamo žalostne sledove tega sistema, saj je vsa količkar važna obrt, industrija, kakor tudi trgovina po naših pokrajinah, v nemških rokah.

Ni čuda, da se je v takih razmerah naš tehnični naraščaj tako silno decimiral. In ravno danes, ko si ustvarjamo lastno državo, ko tako nujno rabimo na vseh poljih državnega preustroja naših inženirjev, jih imamo žal prav malo. Inženir je legitimni voditelj ali glava vse realne vede. Kako naj se reorganizirajo in izboljšajo vse nižje kategorije sodelavcev v realni vedi, ako nam manjká višjih? Kaj naj bo z našim obrtnim šolstvom, če nimamo dovolj sposobnih učiteljev, in sicer učiteljev, ki imajo smisel in srce za svojega rodnega brata. Kaj naj bo z moderniziranjem naše obrti, če nimamo sposobnih voditeljev? Kaj z industrijalizacijo naše zemlje, sploh od narave bogato obdarjene, ako nimamo tu zopet veččakov inženirjev? Pri tej slovesni in zgodovinski priliki pa želimo, da se tu vzgaja može ne v birokrate, ampak v može, ki bodo tudi pozneje v življenju delovali z ljubeznijo in vnemo do naroda, ter se zavedali, da je naš rod bil sto in stoletja tlačan, da bodo tako res pravi voditelji realne vede.

Da je stavbinski material za celo vrsto obrti zelo važen, mislimo, da nam ni treba posebno poudarjati. Stanovanjska mizerija zadeva zelo občutno tudi obrtnike. Marsikak obrtnik bi si rad popravil svoje obratovališče. Dalje pa je zelo veliko obrti v direktni zvezi ravno z zidarskim obrtom, kajti če se ta ne vrši, tudi drugi ne pridejo do zaslužka, saj v tolikšnem obsegu ne. Upamo torej, da se to pereče vprašanje čimpreje reši. Prosimo pa naše člane, ozir. naročnike obrtnike, da nam vsako verizenje in neopravičeno razpolaganje s tem materialom takoj naznanijo.

Iz Tržiča. Lep zgled, kako je treba obrtnike združevati tudi na gospodarskem polju, nam nudi naša Čevljarska gospodarska zadruga. V teh par mesecih svojega obstoja kaže nepričakovano lepe uspehe. Imamo pa tudi zelo delaven odbor, ki zasluži vse priznanje. Zadruga je razdelila zadnji čas med svoje člane mnogo usnja in podplatov. Naši čevljarji se še vedno na-

novo priglajašo k zadrugi. Upam, da bodo kmalu do zadnjega vsi organizirani in člani zadruge, s katero smo dokazali, kako se da praktično izvesti socializacija kapitala. Preje smo žalostno gledali, kako so nam tovarne odjedale kruh in izpodrivale naše izdelke, sedaj pa smo z našo organizacijo postali močni in nameravamo kupiti tudi tovarno, ki bo zadružna last. Ker naša zadruška skupno nakupuje, so posameznikom prihranjeni ogromni režijski stroški, obenem se pa pri velikih naročilih dobi blago primeroma veliko ceneje kakor pri malih. Naša gospodarska čevljarska zadruška je vzor, kaj obrtniki lahko dosežejo, če so složni in na gospodarskem polju edinstveno nastopajo.

Ustanovitev Obrtne zveze v Žireh. Na povabilo predsednika krajevnega odbora S. L. S. v Žireh so se zbrali obrtniki k sestanku dne 25. maja popoldne. Zbranim obrtnikom sta pojasnila pomen obrtnih zvez gospoda Leopold Hladnik, nadučitelj v Žireh, in dr. Stanovnik iz Ljubljane. Prvi korak je storjen. Pristopilo je k naši Obrtni zvezi takoj 30 obrtnikov. Upamo, da se število podvoji. Naša parola mora biti: Vsi obrtniki iz vrst S. L. S. v Obrtno zvezo! V organizaciji je moč! Izvolili smo si naslednji odbor: Martin Kopač, Matija Cankar, Matija Zajec, Jakob Demšar, Anton Kopač, Franc Kristan, Ignacij Stanovnik, Franc Dolenc, Gregor Kopač in Ivan More. Pred vojno je bila obrt v Žireh lepo razvita, a vojna je malega obrtnika skoro popolnoma uničila. Treba bo resno misliti, kako bi se dalo obrtno stanje izboljšati tudi v Žireh.

Obrtniške mojstre, katerim primanjuje delavnih moči, opozarjamo, da jim je naš list tozadevno draže volje na razpolago in naj se v teh zadevah nanj obračamo. S socialnega stališča priporočamo našim mojstrom zlasti naše fante invalide, ki se oglašajo za službe, a žalibog ne najdejo pri vseh mojstrih dovolj razumevanja. Mnogi se jih zelo branijo, zlasti ker so mnenja, da niso zadosti uporabni, kar pa ne odgovarja vselej dejstvu. Invalidi si izbirajo navadno take poklice, da jih morejo naši mojstri kljub nesrečni pohabljenosti z lahkoto uporabljati. Pozivljamo obrtnike, ki sočuvstvujejo z našimi najnesrečnejšimi tovariši, ki so za nas žrtvovali vse, da se odzovejo našemu vabilu in pripomorejo tem revežem po možnosti do kruha in obstanka. Mojstri - obrtniki, obračajte se v teh zadevah na naš list, na kar vam hočemo odgovoriti in podati informacij.

Invalide, kakor tudi obrtnike na deželi, opozarjamo, da bo naročil Urad za pospeševanje obrti kraljestva SHS v Ljubljani iz Nemške Avstrije najrazličnejše obrtniško orodje. Ko bo došlo, vas bomo opozorili v našem listu. Orodje se bo odajalo po lastni ceni. Istotako opozarjamo invalide, izučene obrtnike, na »Gospodarsko komisijo za stvarno demobilizacijo« v Ljubljani, Dunajska cesta 22, da je v njenih skladiščih še mnogo obrtniškega orodja. Kdor kompetira na kak material, naj natančno navede v prošnji, kaj hoče imeti in v katerem skladišču, oziroma kraju na deželi,

kjer se tako blago nahaja. Napravi naj se na omenjeno komisijo navadna prošnja, katero bo komisija po podatkih in razpolaganju materiala upoštevala.

Deželna zadruška fotografov v Ljubljani je imela ob številni udeležbi članov v četrtek, dne 24. aprila svoj redni občni zbor, prvi po vojni. Vsled rahlega, zdravnega odstopivšemu dosedanemu načelniku g. Bertholdu se izreče topla zahvala za njegovo neumorno in uspešno delovanje za procvit zadruške, nakar se izvoli nov odbor; za načelnika g. Uršič, za podnačelnika g. D. Rovšek, za odbornike gg.: Sader, Kunc Viktor, Grabietz, Kunc Franc in Pelikan, za namestnike gg.: Blasnik, Bešter in Repše. Z velikim odobravanjem večine članov je bil tudi sprejet predlog, da se naprosi potom vloge pokrajinsko vlado SHS, da omogoči švabom kot sta Thurn in Fröhlich, d. ane pozabita jima toli priljubljene »Wacht am Rhein«, katere v Jugoslaviji ne moreta več slišati, ter da jih pošlje kmalu tja, kamor spadata in kamor ju je vedno srce vleklo.

»Ljubljanska podružnica Centralne Uprave za trgovački promet sa inostranstvo v Beogradu naznanja, da je prevoz (tranzit) skozi Nemško Avstrijo v vseh smereh za blago, ki gre v Jugoslavijo ali iz Jugoslavije, prost. Kdor hoče, da gre njegovo blago skozi Nemško Avstrijo neovirano, naj napiše na voznem listu, oziroma pusti napisati po inozemskem dobavitelju, da se mora blago prepustiti skozi Nemško Avstrijo brez vsakih ovir na podlagi kompenzacijske pogodbe med Jugoslavijo in Nemško Avstrijo od 22. marca.

Manufakturno blago v Ljubljani. Deželna vlada je dovolila ljubljanskim veletržcem z manufakturnim blagom uvoz manufakturnega blaga, ki ga pa morajo ti trgovci prodajati detajlistom in konsumentom pod državno kontrolo. Vsak veletržec mora imeti v svojih lokalih seznam vseh vrst tega blaga, vzorce in cene na drobno in debelo odobrene od deželne vlade. Tudi mora biti vsak kos blaga tako numeriran. Kar velja za trgovce na debelo, velja tudi za detajliste, ki izvedo ceno, po kateri smejo prodajati na drobno pri nakupu. Občinstvo se opozarja, da pri inakupu samo izvršuje kontrolo, in če vidi, da prodajni v redu, ali da so cene višje, se lahko prepriča o cenah in vzorcih pri Prehodnogospodarskem uradu v Ljubljani, kjer so cene iz vzorci blaga na razpolago.

Blago iz Nemške Avstrije. Glasom kompenzacijske pogodbe, ki jo je naša centralna vlada sklenila z Nemško Avstrijo in čehoslovaško vlado, se ima uvoziti več blaga. Več milijonov tega blaga je oddelila centralna vlada naši pokrajinski vladi v podrejenje radi uvoza, odnosno izvoza. Uvozno blago se deli v glavnem v sledeče vrste: 1. železo in železni kovinski izdelki, 2. papir, 3. klobuki, 4. manufakturno blago, 5. barve, 6. kemikalije, 7. razne trgovinske in industrijske potrebščine, 8. stroji, 9. elektrotehnične potrebščine, 10. dodatek. Marsikak trgovec, obrtnik ali industrijec je imel že pred polomom bivše Avstrije tam kaj blaga kupljenega ali je bil že sedaj primo-

ran blago tam naročiti, mogoče kake stroje ali kaj podobnega. Prijavi naj vsakdo svojo potreščino uvoza pismeno pri upravni komisiji Prehodnogospodarskega urada v Ljubljani. Tam se bode uvoz tega blaga dovoljeval. Oziralo se bode gotovo na potrebe in važnost blaga prosilčevega. Ker se po razdelitvi tega ne bode več možno posluževati te prilike, je važno, da vsak prijavi svoje potrebe.

Odgovorni urednik: Ivan Ogrin. — Izdajatelj in založnik: Jugoslovanska obrtna zveza v Ljubljani. — Tiska: Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.

Ljudska posojilnica v Ljubljani

v lastnem domu - Miklošičeva cesta 6

obrestuje hranilne vloge po čistih

2%

Ljudska posojilnica v Ljubljani je največja slovenska posojilnica in je imela koncem leta 1918 nad 43 milijonov kron vlog in nad 1 milijon 100.000 kron rezervnih zakladov.

Ljudska posojilnica stoji pod neposrednim državnim nadzorstvom.

RAZGLAS.

Gospodarska komisija za stvarno demobilizacijo ima v Dravljah večjo množino plošnatoga, kakor tudi nekaj okroglega železa, ki se ga bo oddajalo obrtnikom in drugim direktnim uporabnikom. Prekupci so izključeni. Tudi trgovcem se začasno ne bo oddajalo. Seznam se nahaja v pisarni Gospodarske komisije, kamor naj se pošljejo pismene vloge do 15. junija, iz katerih naj bo razvidna zaprosena množina in dimenzija.

V zalogi se nahaja večja množina starih železniških tračnic, dolgih 3 do 9 metrov. Gospodarska komisija jih bo oddajala le obrtnikom in direktnim uporabnikom. Pismene prijave naj se naslove na Gospodarsko komisijo za stvarno demobilizacijo.

Gospodarska komisija ima še nekaj voškovega nadomestila in cerizina. Svečarji naj stavijo ponudbe najkasneje do 15. junija Gospodarski komisiji.

Uzajemna zavarovalnica v Ljubljani

je edini slovenski zavarovalni zavod, ki zavaruje proti požarnim škodam slossopja, premičnine in poljske pridelke.

Obrtno kreditna zadruga v Ljubljani

r. z. z n. z.

v Ljubljani, Sodna ulica 11

sprejema hranilne vloge, daje posojila na zastave, odstopa računov, eskomptira menice itd.

Obrtna centrala v Ljubljani

za obnovitev po vojni poškodovanih krajev, r. z. z o. z., Sodna ulica 11

sprejema naročila za vsa stavbena in druga opremna dela, posebno naročila za večje naprave, kontorje, šole, zasebna stanovanja itd.

Oddaja pa tudi v večjih množinah razna dela posameznim članom — obrtnikom. V slučaju potrebe nudi tudi potrebno orodje.

Načrte, stroškovnike in druga tehnična mnenja ob poverbi dela brezplačno.

Delniška glavica: K 30,000.000.—.

Jadranska banka

Podružnica Ljubljana

Centrala:

Trst.

Sprejema vloge na knjižice, vloge na tekoči in žiro račun proti najugodnejšemu obrestovanju,

Podružnice:

Dubrovnik,

Dunaj,

Kotor,

Metković,

Opatija,

Spljet,

Šibenik,

Zader.

Kupuje in prodaja devize, valute, vrednostne papirje itd.

Eskontira menice, devize, vrednostne papirje itd.

Izdaja čeke, nakaznice in akreditive na vsa tu- in inozemska mesta.

Daje predujme na vrednostne papirje in na blago, ležeče v javnih skladiščih; daje trgovske kredite pod najugodnejšimi pogoji.

Ekspozitura:

Kranj.

Prevzema borzna naročila in jih izvršuje najkulantneje.

Brzjavni naslov: JADRANSKA.

Telefon št. 257.

Rezerve: nad K 10,000.000.—.

Pohištvo iz upognjenega lesa je trpežno,

Naročila sprejema tovarna lesnih izdelkov in upognjenega pohištva :

udobno,
poceni.

I. BAHOVEC nasl.

Duplica, p. Kamnik.

Kompletne oprave za hotele, gostilne, restavracije, kavarne, šole, zavode, gledišča, dvorane i. dr.

Fine z usnjem tapetane garniture za stanovanja. Založniki in trgovci dobe posebne popuste.

GOSPODARSKA ZVEZA

centrala za skupni nakup in prodajo v Ljubljani, reg. zadr. z omejj. zav.

Stalna zaloga poljedelskih strojev: motorjev, mlatilnic, vitljev, slamo- in reporeznic, brzoparilnikov, plugov, bran, čistilnikov i. t. d.

Prodaja umetnih gnojil, kolonijalnega in špecerijskega blaga ter poljskih pridelkov.

Zaloga pristnega domačega in ogrskega vina, žganja i. t. d.

Lastna izdelovalnica in prekaževalnica klobas.

Lastna zeljarna.

Stavbna pisarna :: IVAN OGRIN

Ljubljana, Gruberjevo nabrežje št. 8.

Prevzema vsa zidarska in druga stavbna dela. Izdaja strokovna mnenja, izvršuje načrte in proračune.

Delo solidno, po primerno nizkih cenah. ☐

Vsakovrstne slamnike

gg. trgovcem in cenj. občinstvu priporoča FRANJO CERAR, tovarna slamnikov, Stob, p. Domžale pri Ljubljani.

ORODJE

za kovače, ključavničarje, mizarje, inštalaterje, zidarje, tesarje je naprodaj pri „Obrtni centrali“ v Ljubljani, Sodna ulica 11. Prijave je pošiljati na ta naslov. Oziralo se bo v prvi vrsti na obrtnike - invalide.

Čebelni vosek

suhe satine in odpadke sveč kupuje po najvišji dnevni ceni

J. Kopač, svečar v Ljubljani

Celovška cesta št. 90.